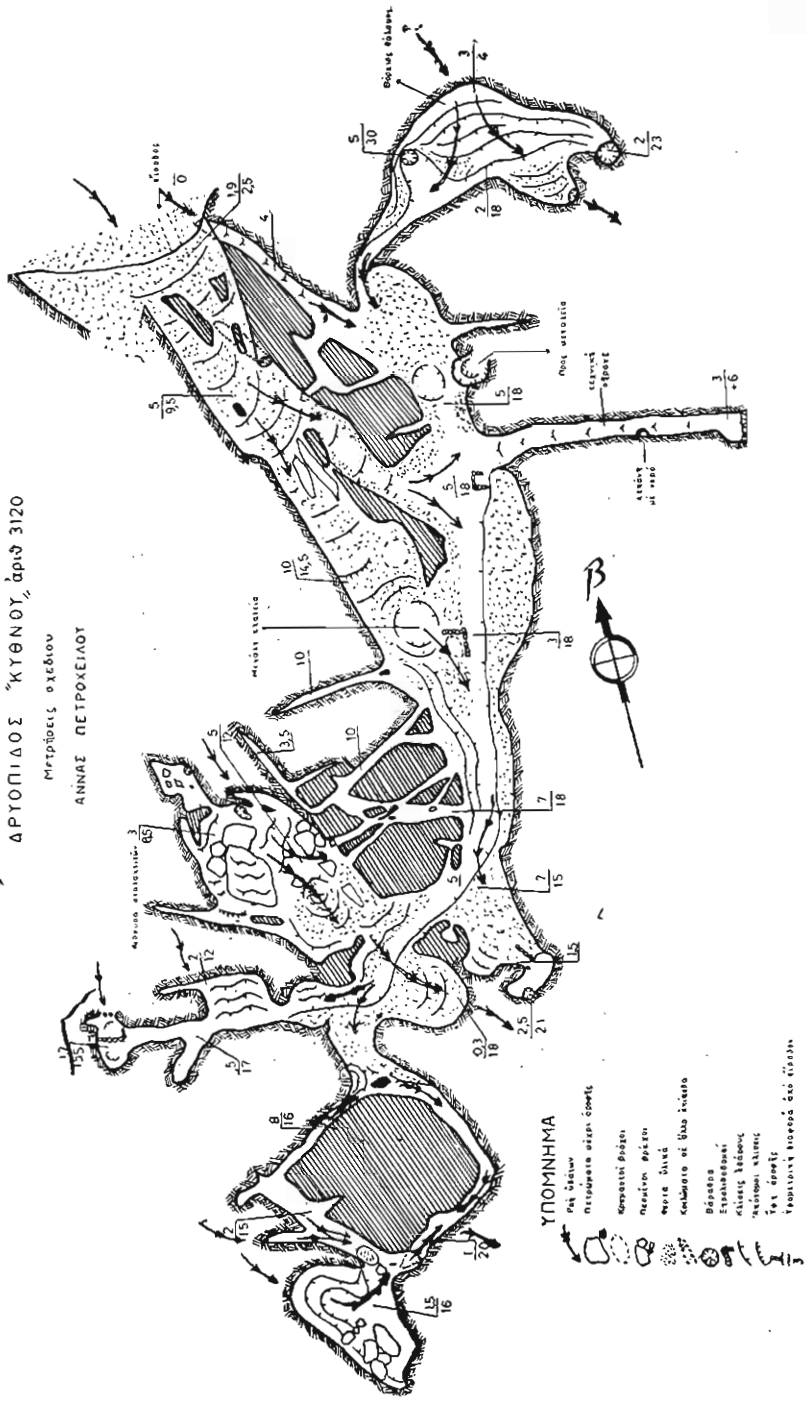

ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΦΥΓΙ
 ΔΡΥΟΠΙΔΟΣ "ΚΥΘΟΥ", αριθ 3120
 ΜΕΤΡΙΚΕΣ ΟΧΕΙΟΝ
 ΑΝΝΑΣ ΠΕΤΡΟΣΙΔΟΥ

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΦΥΚΙ

Ἄριθ. Μητρ. Σηλ. 3.120

Ἵπὸ Ἄννας Πετροχείλου

Τὸ σπήλαιον Καταφύκι εὐρίσκεται πρὸς τὴν νοτιάν ἄκραν τοῦ χωρίου Δρυοπίς τῆς νήσου Κύθνου Κυκλάδων, παρὰ τὴν θάσιν τοῦ λόφου Προδόρομος, εἰς τὴν τοποθεσίαν Φιρὲς εἰς ὕψος υ.ε.θ. 180 μ.π.

Ἱστορικὸν

Τὸ σπήλαιον ἦτο γνωστὸν ἀπὸ πολλῶν χρόνων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς κατέφευγον εἰς αὐτὸ διὰ νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τοὺς ἐπιδρομεῖς. Μεταγενέστερα — διηγοῦνται οἱ γεροντότεροι μὲ νοσταλγίαν —

Τὸ συνεργεῖον τῆς Ε.Σ.Ε. με τοὺς βοηθοὺς τοῦ ἐμπρὸς στὴν εἴσοδο.
Φωτ. Ἄν. Πετροχείλου

πὼς δταν ἦσαν νέοι συνήθιζαν νὰ πηγαίνουν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου — εἰς τὴν «Μεγάλῃ Πλατείᾳ» καὶ νὰ διασκεδάζουσιν μέχρι πρωίας.

Σήμερον ἡ «Μεγάλῃ Πλατείᾳ» εἶναι ἀνεσκαμμένη εἰς τὸ κέντρον τῆς, στὰ δὲ πλάγιά τῆς εἶναι συσσωρευμένα τὰ ἄχρηστα φερτὰ ὑλικά.

Αὐτὸ ἔγινε πρὸς διάνοξιν φρέατος καὶ ἰστοῶν διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μεγάλων ποσοτήτων διαφόρων μετάλλων, κυρίως σιδήρου, ποὺ ὑπῆρχαν ὑπὸ καὶ πέριξ τοῦ σπηλαίου. Τὸ σημεῖον αὐτὸ ὅμως ἐγκατελείφθη ὅπως καὶ ἄλλα διὰ νὰ διανοι-

χθοῦν στοαί εἰς τὸ πλεόν ἀποδοτικὸν σημεῖον τοῦ σπηλαίου. Αἱ μεταλλευτικαὶ ἐργασίαι ἤρχισαν τὸ 1908 καὶ διεκόπησαν κατὰ τὴν κήρυξιν τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου. Ἐντοσε δὲν ἐπανελευτοῦρησαν.

Ὡς πρῶτος ἐξερευνητὴς τοῦ σπηλαίου φέρεται ὁ γεωλόγος Fiedler.

Ὅπως ἀναφέρει εἰς τὸ σύγγραμμά του, ἐκδοθὲν τὸ 1841, εἰσῆλθε εἰς αὐτὸ τὴν πρῶταν καὶ ἐξῆλθε τὸ μεσονύκτιον. Ἀναφέρει ἐπίσης, ὅτι τοῦ ἐκίνησε τὸ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἐξ ὄσων παρομοίων κοιλωμάτων ἐγνώρισε μέχρι τότε, ἀποκαλῶν αὐτὸ θαυμάσιον.

Τὸ σπήλαιον ἐξερευνήθη καὶ ἐχαρτογραφήθη τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1966, φροντίδι τοῦ ἐκ Δρυοπίδος κ. Ν. Ἀρεάλη, χορηγία ΕΟΤ, ἐντολῇ ΕΣΕ, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς γραφούσης καὶ τῶν κυριῶν Γ. Γκουρβέλου καὶ Σ. Τσεπαπαδάκη, ἀπάντων μελῶν τῆς ΕΣΕ. Προσελήφθησαν ὡς βοηθοὶ οἱ κ. κ. Κ. Γονιδάκης καὶ Φιλ. Πιπέρης κάτοικοι τοῦ χωρίου Δρυοπίς.

Προσέλασις

Ἡ νῆσος Κίθνος συνδέεται μετὰ τοῦ Πειραιῶς διὰ καθημερινῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας. Λιάρικεια ταξιδίου 4—5 ὥραι. Κατὰ τὸν χειμῶνα ἔχει πλοῖον μόνον δυὸ φορὰς τὴν ἐβδομάδα, ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέψει ὁ καιρὸς, λόγω ἐλλείψεως λιμένος καὶ ἀποβάθρας εἰς τὴν νῆσον διὰ τὴν προσέγγισιν πλοίων.

Ἡ ἀποβίβασις καὶ ἐπιβίβασις τῶν ταξιδευόντων γίνεται διὰ λέμβων, πὺρ προσεγγίζουσι εἰς τὴν μικρὰν ἀποβάθραν τοῦ χωρίου Μέρικα.

Τὸ χωρίον Μέρικα συνδέεται μετὰ τοῦ χωρίου Δρυοπίς δι' ἀμαξητῆς μὴ ἀσφαλτοστρώτου ὁδοῦ μετρίας καταστάσεως. Ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ ταξί.

Γραφικοί, στενοὶ καὶ δαιδαλώδεις δρομίσκοι μὲ περιποιημένας μικρὰς καὶ μεγάλας οἰκίας ὁδηγοῦν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου.

Τὸ σπήλαιον

Πρόκειται περὶ κοίτης ὑπογείου ποταμοῦ τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὁροφῆς ἔχει καταρρεύσει.

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου, ἀμφιδουτοῦ σχήματος, ἔχει πλάτος 24 μ. Χ ὕψος 3 μ. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς εἶναι προσχωμένον ὑπὸ φερτῶν ὑλικῶν. Ἐπάνω εἰς αὐτὰ — εἰς τὸ κέντρον τῆς εἰσόδου — ἔχουν ἐγκαταστήσει τὰ κοινοτικά ἀφοδευτήρια, τῶν ὁποίων ἡ λειτουργία ἔχει πρὸ πολλοῦ διακοπῆ.

Διὰ τὰ γίνῃ προσιτὸν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σπηλαίου, διὰ τὴν ἐξευρένησίν του, ἀφρησθή μέρος τῶν φερτῶν ὑλικῶν εἰς πλάτος 0,80 καὶ βάθος 2 μ. μέχρι ἀρκετοῦ μήκους, δαπάναις τῆς ἐκ Δρυοπίδος Κας Χαρ. Παπαθεοδώρου—Δεληγραμμιάτη.

Ἀκολουθεῖ πολὺ κατηφορικὸς διάδρομος μήκους 12,5 μ. ὕψους 1,5—2 μ. καὶ πλάτους, ἀπληλαγμένου ἀπὸ φερτὰ ὑλικά 2—3 μ. ἐνῶ τὸ πραγματικὸν πλάτος του μέχρι μήκους 4 μ. εἶναι τὸ ἴδιον τῆς εἰσόδου του. Ἐν συνεχείᾳ συμπαγεῖς βράχοι μέχρι ὁροφῆς, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸν χωρίζουσι εἰς τρία παράλληλα τμήματα.

Τὸ δάπεδον καὶ τῶν τριῶν τμημάτων εἶναι καλυμμένον ὑπὸ φερτῶν ὑλικῶν.

Τὸ πλάτος τοῦ δεξιοῦ τμήματος κατ' ἀρχὰς εἶναι 2,5 μ., εἰς τὸ τέλος 4 μ. Τοῦ ἀριστεροῦ κατ' ἀρχὰς 1,5 μ. εἰς τὸ κέντρον 3 καὶ εἰς τὸ τέλος 1 μ.π.

Καὶ τὰ τρία τμήματα συγκλίνουσι εἰς πολὺ κατηφορικὸν θάλαμον, μὲ καλυμμένον τὸ δάπεδον καὶ αὐτοῦ ἐκ φερτῶν ὑλικῶν, διαστάσεις θάλαμου: 13 X 10 X 5 μ.

Εἰς τὸ κέντρο τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου τοῦ ἀνωτέρου θαλάμου διανοίγεται πολὺ κατηφορικὴ φυσικὴ σήραγγα διαστάσεων 8 X 1,5 X 2, με κατεύθυνσιν πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ θαλάμου διανοίγονται δύο παράλληλοι, κατ' ἀρχὰς διάδρομοι, πολὺ κατηφορικοί, με τὴν ἴδιαν κατεύθυνσιν τοῦ προηγουμένου θαλάμου.

Ὁ πρὸς τὰ δεξιὰ διάδρομος μήκους 24 μ. ἔχει εἰς τὴν ἀρχὴν πλάτος 5 μ. καὶ εἰς τὸ τέλος 8 μ. Τὸ ὕψος τῆς ὀροφῆς του κυμαίνεται ἀπὸ 5—7 μ. καὶ καταλήγει εἰς τὴν «Μεγάλην Πλατείαν» ὅπως τὴν ἀνόμαζαν ἄλλοτε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἔχει διανοιχθῆ μεταλλευτικὸν ξηρὸν φρέαρ 6 X 6 καὶ βάθους 5 μ. τὰ δὲ ἀφαιρεθέντα ὑλικά εἶναι τοποθετημένα γύρω ἀπὸ τὸ στόμιόν του.

Χαρακτηριστικοὶ Μαστοειδεῖς σταλακτίται κοσμοῦν τὸν θάλαμο σταλακτιτῶν.

Φωτ. Ἄν. Πετροχειλοῦ

Ἄν αὐτὰ τὰ ὑλικά ἐπανατοποθετηθοῦν εἰς τὴν προτέραν θέσιν των, τότε ἡ «Μεγάλη Πλατεία» θὰ ἀποκτήσῃ τὴν προτέραν της μορφήν με διαστάσεις 20 X 20 μ.π. καὶ ὕψος ὀροφῆς ἄνω τῶν 10 μ. πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ 5—3 πρὸς τὰ ἀριστερά.

Ὁ πρὸς τὰ ἀριστερὰ διάδρομος μήκους 14 X 4 X 3 μ. καταλήγει εἰς ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν διαστάσεων 13 X 13 X 5 μ.π., ἡ ὁποία ἐνώνεται πρὸς τὰ δεξιὰ (N.) με τὴν «Μεγάλην Πλατείαν», ἐνῶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ (B.) συνεχίζει ὁ «θάλαμος τῶν Στοῶν», διαστάσεων 22 X 9 X 5 μ.

Πρόκειται περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κυρίας ἀρτηρίας τοῦ ὑπογείου ποταμοῦ.

Ἄπὸ αὐτὸν τὸν θάλαμον πρὸς A. ἀρχίζει πρὸς χαμηλότερα ἐπίπεδα ἢ διάνοιξις τῶν στοῶν τῶν μεταλλείων μήκους πολλῶν ἑκατοντάδων μέτρων καὶ εἰς διάφορα βάθη. Παραπλευρῶς αὐτῆς πρὸς Δ. ἔχει διανοιχθῆ ἀβαθὲς φρέαρ διαστάσεων 4 X 4 X 3 μ. ἐγκαταλειφθέν.

Εἰς ἀπόστασιν 6 μ. δεξιότερα τῆς ἀρχῆς τῶν στοῶν, ἔχει διανοιχθῆ πολὺ ἀνηφορική σήραγξ μήκους 35 X 3 X 2 μ., διὰ τῆς ὁποίας μετέφερον διὰ βαγονίων, ἕως τὴν ἐπιφάνειαν, τὰ ἐξορυσσόμενα μεταλλεύματα.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ δεξιοῦ τοίχου τῆς σήραγγος, ὑπάρχει λεκάνη συλλογῆς ὕδατος ἐκ σταγονορροῆς, πιθανὸν ποσίμου, (τοπικὰ τὴν ἀποκαλοῦν γουρνίτσα) διακοσμημένη μὲ σταλακτιτικὴν ὕλην.

Σήμερον ἡ ἔξοδος τῆς σήραγγος ἔχει κλεισθεῖ διὰ τοίχου ἐκ ξηρολιθιάς πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς καθαριότητός της.

Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ «Θαλάμου τῶν Στοῶν» πρὸς τὰ ἀριστερά, διανοίγεται πολὺ

Χαρακτηριστικά παραπετάσματα ἀπὸ ἀσβεστόλιθο, σχηματιζόμενα ἀπὸ τὴν μηχανικὴ ἐνέργεια τοῦ νεροῦ στὸν «Θάλαμον τῶν σταλακτιτῶν».

Φωτ. Ἀν. Πετροχείλου

ἀνηφορική φυσικὴ σήραγξ διαστάσεων 25 X 2,6 X 4, ἡ ὁποία καταλήγει πλησίον τῆς κυρίας εἰσόδου, ἀλλὰ ὀλίγον χαμηλότερον αὐτῆς.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ «Θαλάμου τῶν Στοῶν» ἄνοιγμα πλάτους 1,5 μ. ὁδηγεῖ εἰς τὸν τελευταῖον πρὸς Β. θάλαμον τοῦ σπηλαίου.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἕως 7 μ. μήκος ὁ θάλαμος ὁμοιάζει μὲ διάδρομον διαπλατυνόμενος προοδευτικά.

Τὸ συναλικὸ ἐπίπεδο μήκος του εἶναι 33 μ. Τὸ μεγαλύτερον πλάτος του — ὀλο ἀριστερά — εἶναι 12 μ. Εἶναι τόσο ἀνηφορικόν, πὺ πλησιάζει πρὸς τὴν τοπογραφικὴν ἐπιφάνειαν, τὸ δὲ δάπεδόν του εἶναι καλυμμένο μὲ πλακώδη κορήματα διαφόρων μεγεθῶν.

Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ θαλάμου 10 μ.π., πρὸς τὸν δεξιὸν τοῖχον του καὶ σχεδὸν ἀπέναντι τοῦ ὑψηλοτέρου ἀριστεροῦ πολὺ ἀνηφορικοῦ τμήματος, ἔχει διανοιχθῆ πολὺ κατηφορικὸς θάλαμος διαστάσεων 9 X 6 X 2, πὺ καταλήγει εἰς καταβόθραν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θαλάμου ἀριστερά, ἔχει διανοιχθῆ φρέαρον διαστάσεων 2 X 2 καὶ βάθους 30 μ.π. Ἐπίσης πρὸς τὸ τέλος τοῦ θαλάμου δεξιὰ ἔχει διανοιχθῆ ἄλλο φρέαρον διαστάσεων 3 X 3 μὲ βάθος 5 μ.

Ἀπὸ τὴν «Μεγάλην Πλατεῖαν» συνεχίζομεν ἐπὶ τῆς κοίτης τοῦ ὑπογείου ποταμοῦ πρὸς Ν. εἰς μῆκος 20 X 8—5 X 5 μ.

Εἰς ὅλο τὸ μῆκος τοῦ δεξιοῦ τοίχου τοῦ ἀνωτέρου τμήματος διανοίγονται κατακόρυφαι διακλαδώσεις μὲ γενικὴν κατεύθυνσιν ἀπὸ Β.Α. πρὸς Ν.Δ., συνδεόμεναι μεταξὺ των μὲ ἄλλας μικροτέρας, μὲ γενικὴν κατεύθυνσιν ἀπὸ Ν.Α. πρὸς Β.Δ.,

Ἄσβεστολιθικά παραπετάσματα ἐμπρὸς σὲ διάκλασι στὸν «Θάλαμο τῶν σταλακτιτῶν».
Φωτ. Ἄν. Πετροχειλοῦ

πάντοτε ἀνηφορικά πρὸς Δ. Τὸ πλάτος των κυμαίνεται ἀπὸ 1—0,4 μ. τὸ δὲ ὕψος των ἀπὸ 10—0,5 μ.

Ἡ κοίτη συνεχίζει πρὸς Ν.Δ. εἰς μῆκος 21 μ.

Πρὸς τὰ ἀριστερά της ὑπάρχουν δύο θάλαμοι μὲ κατεύθυνσιν Ν.Δ. καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ της ἄλλος μὲ κατεύθ. Β.Δ.

Ὁ πρῶτος — ἐξ ἀριστερῶν — θάλαμος διαστάσεων 11 X 10 X 7 καταλήγει εἰς ἕτερον μικροτέρων διαστάσεων 7 X 2,5 X 2,5, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ἔχει διανοιχθῆ φρέαρον βάθους 5 μ.π.

Ὁ δεύτερος θάλαμος, πολὺ κατηφορικός, ἔχει διαστάσεις 10 X 9 X 0,8—0,3. Καὶ τῶν δύο θαλάμων τὸ δάπεδον εἶναι καλυμμένον ὑπὸ ἀφθόνων φερτῶν ὑλικῶν ὅπως καὶ ὀλοκλήρου τῆς κυρίας κοίτης τοῦ ποταμοῦ.

Εἰς τὰς κεντρικὰς διαβάσεις πρὸς διενκόλυνσιν τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὰ μεταλλεῖα, ἔχουν ἀφαιρεθῆ ἀρκετὰ ἐξ αὐτῶν τῶν ὑλικῶν.

Ὁ πρὸς τὰ δεξιὰ θάλαμος εἶναι πολὺ ἀνηφορικός, διαστάσεων 24 X 15 X 5 μ.

Τεράστια δγκόλιθοι καλύπτουν τὸ δάπεδόν του ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς ὄροφῆς καὶ ἐπάνω των ἔχουν ἀναπτυχθῆ μικροὶ σταλαγμίται, ἐνῶ στὴν ὄροφή του κρέμονται ἰδιόρρυθμοι μαστοειδεῖς πολύχρωμοι σταλακτίται. Εἶναι ὁ μόνος θάλαμος διακοσμημένος μὲ πλούσιον σχετικὰ σταλακτιτικὸν ὕλικόν.

Παράλληλα κρέμονται πρὸς τὸν Β. τοῖχον λεπτά, ἀλλὰ μεγάλα τμήματα ἀβεστολίθου σὰν πέτρινα παραπετάσματα μὲ ραβδώσεις ἐκ μεταλλεύματος. Εἶναι τὸ μόνον τμήμα τοῦ σπηλαίου, ποὺ δείχνει σ' ὅλη τῆς τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν μηχανικὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων διὰ τὴν διάνοξιν τοῦ κοιλώματος.

Ἀπὸ αὐτὸν τὸν θάλαμον ξεκינוῦν κατηφορικὰ καὶ δύο ἐκ τῶν διακλάσεων ποὺ προαναφέρομεν — μὲ καταφανῆ — ὡς ἀνωτέρω τὰ ἴχνη τῆς διανοίξεώς των.

Ἐπρὸς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τοῦ θαλάμου ἄνοιγμα πλάτους 1 X 0,5 ὀδηγεῖ εἰς θαλαμίσκον διαστάσεων 8 X 5 X 1—3 μ. μὲ δγκολίθους ἐπὶ τοῦ δαπέδου του καὶ καταβόθραν βάθους 6 μ. εἰς τὸ κέντρον τοῦ δεξιοῦ τοίχου του.

Ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ συνεχίζει πρὸς δύο διακλαδώσεις, μίαν πρὸς Δ. καὶ ἄλλην πρὸς Ν.

Ἡ πρὸς Δ. διακλάδωσις ἔχει διαστάσεις 34 X 4—2 X 6—2 μ. Ἐς τὸ κέντρον τῆς δεξιᾶ διαπλαταίνεται ἀπότομα καὶ πολὺ ἀνηφορικὰ — σχεδὸν μέχρι ὄροφῆς — εἰς συνολικὸν πλάτος 7 καὶ μῆκος 8 μ. Εἰς τὸ ἀνώτατόν τῆς σημεῖον πρὸς Δ. διανοίγεται σῆραγξ διαστάσεων 6 X 1 X 2—1.

Πρὸ τοῦ τελευταίου σημείου τῆς διακλαδώσεως, πρὸς τὰ ἀριστερά, διανοίγεται ἀνηφορικὴ σῆραγξ διαστάσεων 5 X 2 X 4.

Τὸ τελευταῖον σημεῖον τῆς διακλαδώσεως πλαταίνει ἀνηφορικὰ καὶ πρὸς τὰς δύο πλευράς του. Ἀπὸ τὴν δεξιὰν ὁμοῦ πλευρὰν διανοίγεται μικρὰ ἀνηφορικὴ σῆραγξ πρὸς Δ. εἰς ὕψος 3 μ.π., ὅπως ἐπίσης καὶ μικραὶ ὄται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τοίχου πρὸς Β. εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος.

Ἡ πρὸς Ν. διακλάδωσις μετὰ ἀπὸ 8 μ. μῆκος καὶ πλάτος, εἰς τὴν ἀρχὴν 6 καὶ εἰς τὸ τέλος 3 μ. — κατὰ τὸ πλεῖστον προσχωμένη — χωρίζεται πρὸς δύο κατευθύνσεις, ἡ μιὰ πρὸς Ν.Δ. καὶ ἡ ἄλλη πρὸς Ν.Α.

Ἡ πρὸς Ν.Δ. διακλάδωσις εἶναι διάκλασις μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν σχισμὴν ἐπὶ τῆς ὄροφῆς τῆς διαστάσεων 20 X 1 X 4—8 μ. Κατόπιν συνεχίζει πρὸς Ν.Α. μὲ διάδρομον διαστάσεων 20 X 2 X 2, διὰ τὰ καταλήξει πρὸς Α. μὲν μὲ κατηφορικὸν θάλαμον διαστ. 7 X 3 X 1 καὶ πρὸς Ν. εἰς θάλαμον ἀνηφορικὸν διαστάσεων 17 X 8 X 1,5 μὲ κατευθύνσιν Ν.Α. Τὸ τελευταῖον πρὸς τὰ κατάντη δάπεδον τοῦ θαλάμου εἶναι καλυμμένον ἀπὸ δγκολίθους μὲ ὕψος ὄροφῆς 1 μ.π.

Ἡ πρὸς Ν.Α. διακλάδωσις εἶναι κατηφορικὴ σῆραγξ διαστ. 20 X 1,2 X 0,7. Συνεχίζει πρὸς Ν.Δ. ἀκόμη 16 μ. κατηφορικὰ, διὰ τὰ καταλήξει ἀνηφορικὰ ἀκόμη 2 μ. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὑπάρχουν σταγονορροή, σταλακτιτικὸν ὕλικόν καὶ ὑποτυπῶδη «γκούρ».

Σπηλαιογένεσις

Τὸ σπήλαιον Καταφίκα εἶναι τὸ τελευταῖον τμήμα κοίτης μεγάλου ὑπογείου ποταμοῦ, ἡ ὁποία διηνοίχθη ἐντὸς ἀβεστολιθικῶν πετρωμάτων διὰ διαβρώσεως κατ' ἀρχὰς καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ πίεσεως ἐκ Β. πρὸς Ν., τῆς ὁποίας τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς ὄροφῆς τῆς ἔχει καταρροῦσει μέχρι τῆς σημερινῆς εἰσόδου του.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν σημερινὴν εἰσόδον τὸ σπήλαιον ἐτροφοδοτήθη μὲ ὕδατα, καὶ ἀπὸ τὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου σῆραγγα, καὶ ἀπὸ τὸν πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτῆς τελευταῖον πρὸς Β. θάλαμον τοῦ σπηλαίου.

Καὶ τὰ δύο αὐτὰ σημεῖα ἀρχίζον περίπου ἀπὸ τὸ αὐτὸ ὕψος τῆς εἰσόδου καὶ

διωχέτευον τὰ ὕδατά των συμβάλλοντας εἰς τὴν διάνοιξιν τοῦ κοιλώματος. Τὰ ὕδατα ὅμως τὰ προσερχόμενα ἐκ τῆς εἰσόδου ἤρχισαν τὴν διαβρωτικὴν των ἐνέργειαν πάλυ ἐνωρίτερον τῶν δύο ἐτέρων σημείων.

Ὅταν δλοκληρώθη ἡ διάνοιξις τῆς Β. σήραγγος καὶ τοῦ Β. θαλάμου, τὰ ὕδατα τῆς μὲν σήραγγος διωχευέθησαν πρὸς τὴν κυρίαν κοίτην, τοῦ δὲ Β. θαλάμου, ἄλλα μὲν πρὸς τὴν κυρίαν κοίτην, ἄλλα δὲ διανοίξαντα τὴν καταβόθραν τοῦ αὐτοῦ θαλάμου διέφυγαν δι' αὐτῆς.

Ἄλλο τμήμα πάλυ διωχέτευσε μεγάλην ποσότητα ὑδάτων ἐντὸς τοῦ σπηλαίου εἶναι ὁ «Θάλαμος τῶν Σταλακτιτῶν», ὁ ὁποῖος διηνοιχθῆ διὰ διαβρώσεως ἐκ Β.Δ. πρὸς Ν.Α., συνέβαλε εἰς τὴν διάνοιξιν τῶν δύο διακλαδώσεων καὶ τοῦ δευτέρου ἐξ ἀριστερῶν καταφροικιῶν θαλάμου τῆς κυρίας κοίτης, ἀπ' ὅπου καὶ διέφυγεν μέρος τῶν ὑδάτων του.

Ἡ διάνοιξις τῆς κοίτης συνεχίσθη πρὸς Δ. καὶ ἐτροφοδοτήθη μὲ ὀλίγα ὕδατα ἀπὸ τὴν δεξιᾶν πλευρᾶν τῆς. Πρῶτον ἀπὸ τὸ ἐνδιάμεσον τμήμα (Β) καὶ δεύτερον ἀπὸ τὰς ὀπὰς εἰς 3 π.μ. ὕψος τοῦ τελευταίου τμήματος τῆς κοίτης Β.

Ἡ συνέχεια τῆς διανοίξεως τῆς κοίτης ἀνεχατίσθη, διότι διηνοιχθῆ πρὸ τοῦ τέλους τῆς — πρὸς Ν. — ἄλλη δευτερεύουσα κοίτη μὲ δύο διακλαδώσεις καὶ μὲ ἀρκετὰ καταφροικιῶν κλίση, ἢ πρὸς τὰ ἀριστερώτερα, (Ν.Ν.Δ.) ἐν εὔδει σήραγγος.

Εἰς τὴν διάνοιξιν τῆς σήραγγος ἐβοήθησε καὶ ἡ ἤδη διανοιγμένη διάκλασις (ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς δεξιᾶς διακλαδώσεως) καὶ ἡ ὁποία συνεχίζει ὡς σήραγξ πρὸς Ν.Α.

Ὁ θάλαμος τοῦ τελευταίου τμήματος τῆς δεξιᾶς διακλαδώσεως διηνοιχθῆ ἀπὸ τροφοδοτήσιν ὑδάτων τοῦ Β.Δ. τμήματός του.

Τὰ ὕδατα αὐτοῦ τοῦ τμήματος, ἐλάχιστα σχετικῶς, διέφυγαν ἀπὸ τὸν διανοιχθέντα πάλυ καταφροικιῶν μικρὸν θάλαμον πρὸς Α.

Τὰ περισσότερα ὕδατα διέφυγαν ἀπὸ τὴν πρὸς Ν.Α. (καὶ μετὰ στρεφομένη Ν.Δ.) διανοιχθεῖσαν σήραγγα πρὸς χαμηλότερα ἐπίπεδα.

Ἡ ἀποξήρασις τοῦ σπηλαίου προῆλθε ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴν τῆς ὑπερκειμένης τοῦ σπηλαίου τοπογραφικῆς ἐπιφανείας, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἔπαυσε ἡ τροφοδοτήσις τοῦ σπηλαίου δι' ὑδάτων.

Τὰ φερτὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὸ δάπεδον τῆς κυρίας κοίτης καὶ τῶν καταφροικιῶν (πρὸς τὰ ἀριστερά τῆς) θαλάμων, μετεφέρθησαν ἐκ τῆς εἰσόδου διὰ τῶν ὀμβριῶν ὑδάτων μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς ὀροφῆς τοῦ καταστραφέντος τμήματος τοῦ σπηλαίου, τὰ ὁποῖα εἰς τὰ χαμηλότερα σημεία του φθάνουν μέχρι 2 μ. πάχους.

Ἡ εἰσροὴ ὑδάτων καὶ φερτῶν ὑλικῶν διεκόπη ὅταν ἡ εἴσοδος ἐκλείσθη ὑπ' αὐτῶν.

Συμπέρασμα

Ἡ κατεύθυνσις γενικῶς τῆς διαβρωτικῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων τῆς περιοχῆς τοῦ σπηλαίου εἶναι κυρίως ἀπὸ Β.—Β.Δ. πρὸς Ν.—Ν.Α.

Ἡ διοχέτευσις αὐτῶν πρὸς Ν.Α. εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα καὶ ἡ πιθανὴ συνάντησις των μὲ ἄλλας κοίτας ἢ δεξαμενάς ὑπογείων ὑδάτων ἀπόδεικνύεται ἀπὸ τὴν στείρευσιν τῆς πηγῆς τοῦ χωρίου Δρουπιᾶς. Κατὰ τὴν διάνοιξιν ἰσοῦς πρὸς τὰ Ν.Α. τοῦ σπηλαίου εἰς βάθος 40 μ.π., ἐσχηματίσθη ὑπόγειος λίμνη, ἀνεχατίσασα τὸν ροῦν τῶν ὑδάτων πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ χωρίου ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθεν ἡ στείρευσις τῆς.

Οἱ ἐπιχειρηματίαι τῶν μεταλλείων ὑπεχρεώθησαν νὰ διοχετεύσουν τὰ ὕδατα

διά σήραγγος μήκους 850 μ. μέχρι τῆς τοποθεσίας «'Αχλάδα» ἢ «'Βίντσι» καὶ διὰ σωλήνων μήκους 1.200 μ. διωχέτευσαν αὐτὰ δι' ἀντλήσεως εἰς δεξαμενάς, τὰς ὁποίας ἔκτισαν εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ χωρίου.

Σήμερον εἰς τὸ χωρίον Δροπις ὑπάρχει πλήρες ὑδραυλικὸν δίκτυον μὲ πολλὰς κρήνας ἐκ τῶν ὁποίων ὑδρεύονται οἱ κάτοικοι.

Διαστάσεις - Μετεωρολογία

Τὸ σπήλαιον ἐκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν. εἰς κατ' εὐθείαν γραμμὴν μήκους 150 μ.

Τὸ μήκος τῶν διαδρομῶν του ἀνέρχεται εἰς 500 μ.π. Τὸ μεγαλύτερον βάθος τῶν ἀπὸ ἐπίπ. εἰσόδου ἀνέρχεται εἰς 30 μ.π. καταλαμβάνει ἔκτασιν 3.300 τετρ. μέτρα.

Ἡ θερμοκρασία ἐντὸς τοῦ σπηλαίου κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου ἦτο 15° Κελσίου, ἢ ὑγρασία 90°.

Τουρισμός

Τὸ σπήλαιον Καταφύκι θεωρεῖται μεγάλου τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος, παρ' ὅλο πὺ στερεῖται ἐπαρκoὺς σταλακτιτικοῦ διακόσμου.

1) Διότι εἶναι εὐμέγεθες. 2) Διότι ὁ σχηματισμὸς του εἶναι πρωτότυπος. Αἱ πολλαὶ καὶ μεγάλαι διασπάσεις τοῦ προσδίδουν ἰδιομορφίαν, τοῦ δὲν συναντᾶται συχὰ εἰς ἄλλα διακοσμημένα σπήλαια, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ λίθινα παρατετάσματα, δείγματα τῆς μηχανικῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων κατὰ τὴν διάνοξιν τοῦ «Θαλάμου τῶν Σταλακτιτῶν» καὶ τῶν διακλάσεων του. 3) Διότι συνδυάζει καὶ τὸ πρὸς τὰ μεταλλεῖα ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς καὶ ὑδρογεωλογικῆς. 4) Διότι εἶναι εὐκόλος ἢ προσπέλασις καὶ ἀξιοποίησις του. 5) Διότι εἶναι πολὺ πλησίον τοῦ Πειραιῶς (4 ὥρας). 6) Διότι ἔχει πάμπολλα σύνδρομα τουριστικὰ στοιχεῖα ὅπως:

α) Τὸ χωρίον Δροπις μὲ τοὺς γραφικoὺς ὄρυμίσκους του ζωγραφισμένους ἀπὸ ἄσβεστον, μὲ διάφορα σχήματα καθ' ὅλον τὸ μήκος των καὶ τὰ περιποιημένα καὶ καθαρὰ σπίτια του. β) Ἡ Κύθνος, ἡ πρωτεύουσα, μὲ τὴν ἀρχοντικὴν τῆς ἐμφάνισιν, γ) Ἡ Κανάλλα παραθαλασσία περιοχὴ, τὸ θέρετρον τῶν Δροσιπιδάκων μὲ τὴν περιώνυμον ἐκκλησίαν τῆς «Ἡ Παναγία Κανάλλα» (ἡ εἰκὼν τῆς θεωρεῖται ἔργον τοῦ Ἀριστοῦλου Λουκά). δ) Τὸ Παλαιόκαστρο ἢ Κάστρο τῆς Ὠριᾶς μὲ μεγαλοπρεπῆ φρουρικὰ τείχη καὶ ἐρείπια, μὲ πολλὰς ἐκκλησίας μὲ μαρομαρίνας στήλας καὶ τοιχογραφίας, ἢ ὅποια, κατὰ τὴν παράδοσιν, κατεστράφη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ το κτισμένη ἐπὶ ἀποτόμου, μαρομαρίνον προεξέχοντος βράχου ἀνωθεν τῆς θαλάσσης ὕψους 200 μ.π. μεταξὺ δύο ὄρυμίσκων μὲ ἀμμώδεις παραλίας. ε) Οἱ δύο φυσικοὶ λιμένες τῆς τὸ Μέρικα καὶ ἡ Ἄγ. Εἰρήνη, ὅπου καὶ αἱ περιφρημοὶ θερμοὶ μεταλλικαὶ πηγαί, γνωσταὶ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, ἔνεκον τῶν ὁποίων ἡ νῆσος ἀποκαλεῖται καὶ «Θερμιά». (Κατὰ τὸ θέρος συγκεντρῶνονται πολλοὶ ἐπισκέπται πρὸς θεραπείαν).

Διὰ τὰς ἀνωτέρω ἱαματικὰς πηγὰς πρωτοέγραψαν:

- 1) Νεῖλος Δοξαπατοῖ τὸ 1142, 2) Porkatsi 1572, 3) Βοσζίνη 1658,
- 4) Tournefort 1700.

Ἡ πρώτη Δεξαμενὴ ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Ν. Μαυρογένους, τὸ 1782. Μικρὰ οἰκήματα μετὰ λουτήρων ὑπὸ τοῦ κράτους, τὸ 1836. Τὸ νῦν ὑδροθεραπευτήριον 82 δωματίων μὲ ἡμιπελὲς ἐν τμήμα του, τὸ 1858.

Και τέλος δλόκληρος ή νήσος με τās γραφικās άμμόδεις παραλίās της και την άραϊάν θέάν προς όλας τās κατευθύνσεις από τὰ ύψόμενά της.

Διά τήν μελέτην τουριστικής άξιοποίησεως του σπηλαιου είναι άνάγκη άπως προηγηθή ή έκκένωσίς του εκ τών φερτών ύλικών τὰ όποία δύνανται νά διατεθοϋν έπωφελώς, άπως:

Ό έξω του σπηλαιου χώρος είναι άκατοίκτης με έδαφος άρκετά πρανές, τό όποιον διά κατασκευής ξηρολιθοδομής προς ύποστήλωσιν εις τό κατώτατον σημείον αυτου και εις έκτασιν από εισόδου του μέχρι τήν έξοδον τής τεχνητής σήραγγος, θά είναι έπαρκής διά νά δεχθή όλα τὰ φερτά ύλικά.

Η μεταφορά των εκ τών έσω προς τὰ έξω, θά είναι δυνατόν νά γίνη και διά τής σημερινής εισόδου του, άφου αυτή έλευθερωθή από αυτά, και διά τής τεχνητής σήραγγος κατά τόν ίδιον τρόπον που μετέφερον τὰ μεταλλείματα (διά βαγονίων).

Άκόσμητος δ καλυφθησόμενος χώρος — επίπεδος πλέον, ή κλιμακωτός — θά προσφερθή διά τήν δημιουργίαν θαυμασίου πάρκου εις περιβλεπτον τοποθεσίαν, είδος που στερεΐται παντελώς ή νήσος.

Τήν όλην εμφάνισιν θά συμπληρώση άνεγερθησόμενον περίπτερον και εις τήν σημερινήν εισοδον του σπηλαιου μετα έκδοτηρίου, και εις τήν έξοδον τής τεχνητής σήραγγος (ή όποία θά χρησιμοποιηθή και διά τήν έξοδον των επισκεπτών διά βαγονίων), ως άναψυκτήριον και πώλησιν άναμνηστικών διά τήν έξυτηρέτησιν των επισκεπτών, εις νησιωτικόν ρυθμόν άπαραιτήτως.

Οί έρεπωμένοι μικροί σταϋλοι και λοιπά πρόχειρα κτίσματα πλησίον τής εισόδου του είναι εύνηγον δι θά κατεδαφισθούν. Διά τήν εκτέλεσιν των άνωτέρω προκαταρκτικών έργων, θά συμβάλη και ή προθυμία των κατοίκων τής Κοινότητος Δρουσιδαίων, εις τήν όποίαν άνήκει τό σπήλαιον και τό ήλεκτρικόν ρεύμα με τό όποιον είναι έφωδιασμένοι όλοι οι κατοικημένοι χώροι τής νήσου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) FIEDLER: Reise Durch Griechenland. Leipzig 1841.
- 2) B. ΛΑΝΔΑΡΕΡ: Beschreibung der Heilquellen Griechenlands. Nurnberg 1843.
- 3) RUSSGER: Reiten in Europa. IV Stuttgart 1843.
- 4) Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ: «Κυκλαδικά» 'Αθήναι 1874.
- 5) Α. ΚΟΡΔΕΛΛΑ: Περιγραφή διαφόρων μεταλλευτικών προϊόντων Λαυρίου και 'Όρωποϋ 1875.
- 6) ΑΧ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΙΝΟΥ - ΑΓΓ. ΧΑΤΖΑΡΑ: Περιοδικόν «Γαληνός» 1880.
- 7) Α. ΔΑΜΒΕΡΓΗ: Περί των εν Κύθω Ιαματικών υδάτων 'Αθήναι 1899.
- 8) Κ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: Γεωλογία Α' τόμος.
- 9) » » Β' »
- 10) Φ. ΝΕΓΡΗ: Plissements et dislocations de l' ecorce terrestre en Grèce.
- 11) Α. PHILLIPPSON: Beifrage zur Kenntnis der Griechischen Inselwelt Justus, Perthes. Gotha 1901.
- 12) Ν. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΥ: 'Η νήσος Κύθνος υπό γεωλογικήν, όρυκτολογικήν και μεταλλειολογικήν έποψιν. 'Αθήναι 1909.
- 13) ΑΝ, ΓΟΥΝΑΡΗ: 'Η Κύθνος 1989.

R É S U M É

La Grotte «KATAFYKI» No 3120

Par Anne Petrochilos

La grotte Katafyki se trouve près du village Dryopis de l'île de Kythnos (Cyclades). Connue depuis longtemps elle fut employée comme refuge par les habitants pendant l'occupation turque. Plus tard une fête y avait lieu le jour de Pâques. La grotte contenant du minerais de fer, a été exploitée jusqu' à la seconde guerre mondiale. La grotte a été explorée scientifiquement pour la première fois par le géologue Fiedler en 1841. La dernière exploration a eu lieu en Décembre 1966.

Il s'agit du lit d'une ancienne rivière à sec, dont une partie du plafond s'est effondrée. L'entrée de la grotte d'une largeur de 24 m sur 3 m de hauteur conduit à un couloir de 12,5 m se séparant, par la suite, en trois couloirs qui conduisent dans diverses salles. La longueur maxima de la grotte est de 150 m et la longueur totale des couloirs 500 m. Elle couvre une superficie de 3,300 m² et la différence de niveau entre l'entrée et sa plus grande profondeur est de 30 m. «Katafyki» possède de belles salles de Stalactites et se prête à l'exploitation touristique. La grotte a été ouverte dans le calcaire par l'action mécanique de l'eau. Mais aujourd'hui elle est presque complètement asséchée.